

*Маркеєва Оксана Дмитрівна* –  
начальник Управління проблем боротьби з  
корупцією Департаменту з питань діяльності  
правоохоронних органів РНБО України

## **Основні шляхи здійснення антикорупційної політики в Україні**

*У статті на основі статистичних даних правоохоронних органів, аналізу нормативно-правової бази боротьби з корупцією і здійснених Президентом України кроків щодо реалізації національної стратегії протидії корупції та її інституційного забезпечення визначаються основні шляхи здійснення антикорупційної політики в Україні, зокрема основні напрями роботи Міжвідомчої робочої групи з питань протидії корупції.*

Згідно з рейтингом Трансперенсі Інтернешнл Україна посідає 134 місце серед 180 країн світу за рівнем сприйняття корупції. У 2008 році цей індекс склав 2,5 (за шкалою від 0 до 10, де межа 3,0 і нижче свідчить про високий рівень сприйняття корупції). У 2007 році український показник був вищим і становив 2,7 (118 місце), а у 2006 році – 2,8 (99 місце) [1]. Такий індекс сприйняття корупції в Україні, за ствердженням фахівців цієї організації, свідчить про низьку інвестиційну привабливість держави за кордоном. Політична корупція та корупція в державних органах, зневіра народу у сподіваннях на фінансову добросовісність політиків, непрозорий бюджетний менеджмент, цілковита корумпованість системи державних закупівель та хабарництво у податковій інспекції вважаються проблемами, що досягли критичної межі.

Надзвичайно серйозними з цього погляду є такі проблеми, як неефективність, затягнутість, непрозорість бюрократичних процедур, непідзвітність та корумпованість кадрів державної служби, непрозорість прийняття рішень у державних управлінських структурах, уразливість державної служби до політичних тисків.

Досі існують проблеми у судовій сфері: звичними явищами вважаються залежність суду від впливу політиків та підприємців, відсутність гарантій виконання судових рішень.

Потерпають від корупції підприємства, що змушені витратити на неналежні додаткові виплати (хабарі) посадовим особам значний відсоток річного прибутку. Чинниками, що призводять до низького показника Індексу сприйняття корупції в Україні, також стали: високий рівень організованої злочинності, шахрайство та відмивання грошей, політична корупція, слабкість гарантій права приватної власності, корупція у законодавчій владі та недовіра до антикорупційної політики держави.

Відсутність позитивних зрушень у сприйнятті громадянами України рівня корупції підтверджується соціологічними дослідженнями неурядових організацій. Так, за даними дослідження проекту Сприяння активній участі громадян у протидії корупції в Україні ("Гідна Україна"), показники сприйняття рівня корупції населенням України за 2008 рік порівняно з 2004 роком практично не змінилися. Більшість опитаних (42 %) вважає, що корупція залишилась на тому самому рівні. Частота зіткнення громадян з корупцією у 2008 році порівняно з 2007 роком також

залишається незмінною. Найчастіше це відбувається у закладах охорони здоров'я, освіти та міліції.

Високий рівень корупції в Україні без сумніву завдає значної шкоди суспільству і державі. По-перше, він призводить до падіння авторитету органів державної влади всіх рівнів і, як наслідок, – до зменшення ефективності управління, погіршення дисципліни в усіх сферах суспільного життя, поширення випадків свавільної поведінки й альтернативних недержавних форм розв'язання конфліктних ситуацій. По-друге, корупційні прояви за умови їх значного розповсюдження завдають величезної матеріальної та моральної шкоди широкому колу громадян, негативно позначаються на економічній діяльності суб'єктів господарювання, особливо недержавних форм власності. По-третє, корупція в правоохоронній сфері зменшує дієвість боротьби зі злочинністю, чим сприяє погіршенню криміногенної ситуації у країні. По-четверте, як вказують зарубіжні урядовці та бізнесмени, саме розповсюдження корупції є однією з основних перешкод для розвитку нормальних економічних відносин України з іншими країнами, причиною їхнього небажання вкладати інвестиції в економіку нашої держави. Усе це свідчить про те, що корупція сьогодні є однією з найбільш гострих соціально-економічних проблем України.

Отже, як неодноразово констатувалося керівництвом держави, стан протидії корупції в Україні не дозволяє запобігти поширенню цього явища, що становить загрозу національній безпеці. Однак, останнім часом, завдяки посиленій увазі до проблеми протидії корупції з боку Президента України у цьому процесі намітилися деякі позитивні тенденції.

У вересні 2006 року Президент України Віктор Ющенко своїм Указом затвердив Концепцію подолання корупції на період до 2010 року “На шляху до доброчесності” [2]. У лютому цього ж року була завершена розробка плану реалізації вимог Концепції. Потім його було направлено до Ради Європи, яка в липні того ж року надала Україні підтримку плану та рекомендації щодо нього.

15 серпня 2006 року план реалізації Концепції, згідно з Указом Президента України, було затверджено на засіданні Кабінету Міністрів України. Дана Концепція передбачає принципову зміну стратегії і тактики організації протидії організованим злочинності і корупції, передусім за рахунок посилення досліджень і локалізації діяльності конкретних організованих злочинних угруповань і пов'язаних з ними корупційних мереж. Окрім того, у Програмі зазначено, що хоча від кандидатів на державні посади та державних службовців і вимагається декларування доходів та майна, але його методика є недосконалою та містить певні прогалини; у свою чергу, перевірка поданих декларацій здійснюється лише зрідка, а санкції за подання неправдивих відомостей накладаються ще рідше. Пріоритетним завданням для України повинно стати створення механізмів, що покликані підвищити рівень підзвітності державних службовців, чим дозволять Уряду більш ефективно застосовувати етичні та адміністративні стандарти й контролювати їх дотримання [3].

Корупція в Україні була предметом дослідження в наукових працях О.Ф. Бантишева, О.Ю. Бусол, С.Б. Гавриша, П.Т. Геги, О.Г. Кальмана, М.І. Камлика, Є.В. Невмержицького, В.А. Климента, М.І. Мельника, Б.В. Романюка, В.І. Шакуна [3, 4]. Правові аспекти корупції і боротьби з нею були розглянуті в працях російських учених Б.В. Волженкіна, П.А. Кабанова, А.І. Кирпичникова, С.В. Максимова [5] та інших.

Проблемі боротьби з корупцією в Україні було присвячено ряд наукових та науково-практичних конференцій та семінарів. Так, у 2006 – 2008 роках неодноразово проводилося обговорення питань реалізації проекту Ради Європи та Європейської комісії для України в галузі боротьби з корупцією “Підтримка належного урядування: протидія корупції в Україні”. Партнерами по проекту є

Міністерство юстиції України, Рада національної безпеки і оборони України, Генеральна прокуратура України, Міністерство внутрішніх справ України. Завданнями проекту є:

1. Удосконалення стратегічної й інституціональної структури для протидії корупції в Україні.

2. Зміцнення потенціалу у царині запобігання корупції.

Разом із тим, треба відмітити, що рівень теоретичної розробки проблеми корупції на сьогодні не можна вважати достатнім. У статтях українських авторів, що присвячені корупції, переважають судження публіцистичного характеру. У більшості робіт теоретичні узагальнення не підкріплені емпіричними даними. Тому, вважаємо за необхідне при дослідженні основних напрямів антикорупційної політики в Україні провести аналіз діяльності правоохоронних органів щодо боротьби з корупцією.

Аналіз результатів діяльності правоохоронних органів з виявлення та подолання проявів корупції у 2008 році свідчить про наявність певних позитивних тенденцій. Так, упродовж 9 місяців 2008 року слідчими прокуратури завершено розслідування й направлено до суду з обвинувальним висновком 1423 кримінальні справи про корупційні злочини. Сума встановлених збитків у справах цієї категорії складає 67,3 млн грн, з яких у ході досудового слідства відшкодовано 41,4 млн грн або 61,5 %. На розгляд суду з обвинувальним висновком направлено 386 кримінальних справ про одержання хабара.

Працівниками Міністерства внутрішніх справ України викрито у хабарництві 1306 осіб, у тому числі 287 службових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування (389 – у 2007 році) та 301 (445 – у 2007 році) – контролюючих органів, у тому числі – 60 службовців Державної податкової адміністрації України, 50 – Міністерства з надзвичайних ситуацій та державної виконавчої служби України, 16 – суддів. Такі злочини вчиняють переважно посадові особи органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, яким чинним законодавством надано досить широкі владні повноваження, особливо у сфері земельних правовідносин.

Проведений аналіз викритих злочинів свідчить, що найбільш ураженими хабарництвом є: сфера земельних відносин, сфера послуг, насамперед, заклади освіти та охорони здоров'я, сфера приватизації, відчуження майна та надання його в оренду, сфера фінансових послуг, регуляторна та дозвільна системи. За даними МВС України загальна сума отриманих посадовцями хабарів перевищила 77 млн грн (11,5 млн грн у 2007 році), а середня сума хабара для підприємців у 2008 році зросла до 59 тис. грн (8,8 тис. грн у 2007 році).

Але треба відмітити, що продовжується практика скасування постанов про порушення кримінальних справ щодо суддів іншими судами. Загалом різними судами за півроку скасовано постанови слідчих органів прокуратури про порушення кримінальних справ у 10 справах щодо суддів. На незаконні судові рішення у справах цієї категорії прокурорами внесено 11 апеляційних та касаційних подань.

Непоодинокими є факти вчинення корупційних злочинів і самими працівниками правоохоронних органів. За даними Генпрокуратури, сумнівне лідерство утримують працівники міліції і податкової адміністрації: притягнуто до кримінальної відповідальності 281 та 83 особи відповідно.

Значна кількість притягнутих до відповідальності працівників правоохоронних органів певною мірою свідчить про їх прагнення викоренити корупцію у своїх лавах.

З метою профілактики та запобігання корупції більш активно застосовуються заходи адміністративного впливу, передбачені Законом України "Про боротьбу з корупцією". Зокрема, за 9 місяців поточного року правоохоронними органами направлено до суду п'ять з половиною тисяч протоколів про корупційні діяння. Притягнуто до відповідальності понад чотири тисячі посадових осіб, уповноважених

на виконання функцій держави. З них: за протоколами органів прокуратури – 1413, МВС України – 1358, СБ України – 1104, податкової міліції – 188.

Останнім часом правоохоронні органи переорієнтували свої зусилля на виявлення корупційних діянь, учинених держслужбовцями вищих рангів (усього притягнуто до адмінвідповідальності 943 такі особи). За даними МВС України, якщо за 9 місяців 2007 року до адміністративної відповідальності за корупцію було притягнуто 415 держслужбовців 1-4 категорій, то за аналогічний період цього року – 468 осіб. Третина з них – держслужбовці 1–3 посадових категорій.

Працівниками Служби безпеки України у 2008 році складено 1604 протоколи щодо державних службовців, з них – 297 – щодо службовців 3-4 категорій.

Підвищилась якість підготовки адміністративних матеріалів, зокрема, в органах внутрішніх справ. Унаслідок цього дещо збільшилася кількість винесених судами рішень про притягнення суб'єктів закону до адміністративної відповідальності у вигляді штрафів та зменшилася кількість закритих адміністративних справ за всіма видами реабілітуючих підстав. Так, за 9 місяців 2008 року судами було закрито 16 % (268 з 1649) розглянутих адміністративних справ, а за аналогічний період минулого року – 22 % (339 з 1525). Зберігається тенденція до застосування судами до правопорушників більш м'яких покарань. При винесенні рішень щодо суб'єктів корупційних діянь нерідко обвинувачена особа звільняється від відповідальності з огляду на малозначність вчиненого правопорушення.

Певний ефект дає і посилення уваги до здійснення профілактичної роботи серед працівників правоохоронних органів, реалізація відомчих планів-заходів, спрямованих на попередження корупційних проявів. За даними МВС України, за 9 місяців 2008 року до адміністративної відповідальності притягнуто 309 (у 2007 році – 341) працівників органів внутрішніх справ, 226 – державної податкової адміністрації, 322 – збройних сил, 58 – митної і прикордонної служби.

Ці результати були досягнуті внаслідок посиленої уваги до проблем протидії корупції з боку Президента України, видання низки указів антикорупційного спрямування.

Значною мірою певне покращення показників пов'язане з діяльністю Міжвідомчої робочої групи з питань протидії корупції, утвореної Указом Президента України від 17 квітня 2008 року № 370/2008. Співголовами цієї групи є Генеральний прокурор України та виконуючий обов'язки Голови Служби безпеки України [6], що дозволяє забезпечити високий представницький рівень та виконавчу дисципліну. Позитивним моментом є залучення до робочої групи представників неурядових організацій, зокрема представництва “Трансперенсі Інтернешнл” в Україні.

Створення Міжвідомчої робочої групи з питань протидії корупції дозволило покращити координацію державних органів та неурядових організацій, створити певний організаційний механізм реалізації антикорупційних заходів.

Треба відмітити кілька актуальних питань у справі підвищення ефективності організації правоохоронної діяльності у сфері боротьби з корупцією. Надзвичайно актуальною проблемою є наділення правоохоронних органів ефективним законодавчим інструментарієм виявлення корупційних злочинів та притягнення до відповідальності хабарників. В Україні дотепер не застосовується “оперативне давання хабара”. Цей оперативний метод широко поширений у країнах ЄС і США та застосовується майже у 70 % антикорупційних проваджень.

Вимагає свого вирішення питання захисту працівників правоохоронних органів, які безпосередньо наражаються на небезпеку у зв'язку з розслідуванням справ про корупційні злочини та злочинні організації.

Протягом тривалого часу залишається нормативно неврегульованою діяльність так званих “легендованих” підприємств, що створюються оперативними

підрозділами правоохоронних органів для потреб боротьби з корупцією та організованою злочинністю.

Разом з тим, простежується низька активність Верховної Ради України щодо прийняття пакету антикорупційних законопроектів, внесених Президентом України у вересні 2006 року. Протягом 2007–2008 років проголошені десять антикорупційних ініціатив, як їх продовження, видана низка Указів Президента України. Значно підвищено вимоги до керівників СБ України, МВС України, органів прокуратури.

Так, Президентом України видано укази від 11 квітня 2008 року № 328 “Про деякі заходи щодо запобігання корупції в судах та правоохоронних органах” та від 17 квітня 2008 року № 370 “Про Міжвідомчу групу з питань протидії корупції”; поновлено склад Ради з реалізації Порогової програми Корпорації “Виклик тисячоліття” щодо зниження рівня корупції в Україні [6,7].

21 квітня 2008 року відбулося розширене засідання Ради національної безпеки і оборони України за участю керівників правоохоронних органів, присвячене питанню реалізації національної стратегії протидії корупції та інституційного забезпечення цілісної антикорупційної політики. Президентом України видано Указ від 5 травня 2008 року № 414 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 21 квітня 2008 року “Про заходи щодо реалізації національної антикорупційної стратегії та інституційного забезпечення цілісної антикорупційної політики” [8].

Ці кроки Президента України, на тлі постійної кризи у Парламенті і його бездіяльності, здаються вимушеними. У результаті цих зусиль намітились позитивні тенденції щодо посилення координації діяльності суб’єктів боротьби з корупцією, підвищення їх активності, співпраці з громадськістю.

На виконання Указів Президента України та з метою ефективного й оперативного викриття фактів хабарництва та якісного закріплення доказової бази у кримінальних справах створюються спільні слідчо-оперативні групи з числа слідчих прокуратури, МВС України та СБ України.

Відповідно до розпорядження Генерального прокурора України в регіонах також створено спеціалізовані оперативні групи, які повинні забезпечити локалізацію та попередження корупційних дій з урахуванням специфіки та соціально-економічних особливостей регіону.

Зросли кількісні показники результатів діяльності правоохоронних органів, зокрема у притягненні до відповідальності посадових осіб вищих категорій, суддів. Унаслідок скоординованих дій правоохоронних органів порушено 41 кримінальну справу про злочини з ознаками корупції щодо суддів. Загалом протягом поточного року органами прокуратури завершено розслідування та направлено до суду з обвинувальним висновком 16 кримінальних справ щодо суддів з ознаками корупції. Зокрема, у 2008 році органами прокуратури порушено кримінальну справу за фактом вимагання та одержання хабара у розмірі 5 тис. доларів США суддею Центрально-Міського районного суду м. Макіївки Донецької обл. за винесення вироку, не пов’язаного з обмеженням волі. Також порушено кримінальну справу та пред’явлено обвинувачення за ч. 3 ст. 368 КК України голові Юр’ївського районного суду Дніпропетровської області за вимагання та одержання 50 тис. доларів США хабара за зміну обвинуваченого у вчиненні особливо тяжкого злочину запобіжного заходу із тримання під вартою на підписку про невиїзд. Спрямовано до суду кримінальну справу за обвинуваченням судді Хмельницького міжрайонного суду Вінницької області в одержанні 3000 грн хабара за позитивне вирішення питання під час розгляду цивільної справи, винесення завідомо неправосудного рішення та вчинення службового підроблення.

Посилилась і увага до проблеми вдосконалення організації роботи, налагодження зв’язків з інститутами громадянського суспільства. Цей незначний

прогрес відбувся лише за рахунок адмінресурсу Президента України. І цей ресурс є об'єктивно обмеженим.

Водночас, відсутність будь-яких позитивних зрушень у сфері законодавчого забезпечення, створення антикорупційних інституцій, узгоджених заходів, спрямованих на запобігання корупції, не дозволяє системно й ефективно вирішувати цю проблему. Практично вичерпані можливості боротьби з корупцією у правовому полі, що обмежується Указами Президента України. І лише прийняття необхідного законодавства може зрушити вирішення проблеми корупції з “мертвої точки”. Відсутність прогресу у сфері законодавчого забезпечення, створення антикорупційних інституцій, цілеспрямованих заходів щодо запобігання корупції, чинить перепони для системного й ефективного вирішення цієї проблеми.

Аналіз також свідчить, що виконання антикорупційних Указів Президента України та рішень РНБОУ здійснюється незадовільно. Кабінетом Міністрів України не виконані доручення, визначені Указами Президента України, зокрема:

1. Від 1 лютого 2008 року № 80 “Про деякі заходи щодо вдосконалення формування та реалізації державної антикорупційної політики” [9]. До цього часу не завершено підготовку законопроектів, зокрема про запровадження декларування доходів та видатків осіб, уповноважених на виконання функцій держави, та членів їх сімей; не створено єдиного державного реєстру юридичних та фізичних осіб, притягнутих до адміністративної чи кримінальної відповідальності за корупційні дії.

Кабінетом Міністрів України постановою від 4 червня 2008 року № 532 декларативно запроваджено посаду Урядового уповноваженого з питань антикорупційної політики [10]. Проте дотепер введена цією постановою посада не укомплектована, її правовий статус не визначений, склад міжвідомчої експертної групи, на яку має покладатися проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, що подаються на розгляд Уряду, і методика її проведення не затверджені.

2. Від 11 квітня 2008 року № 328 “Про деякі заходи щодо запобігання корупції в судах та правоохоронних органах” [7]. Не підготовлено та не внесено в установленому порядку у місячний строк на розгляд Верховної Ради України проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо заборони надання благодійної допомоги на потреби судів та правоохоронних органів, а також заборони отримання судами та правоохоронними органами матеріальної, фінансової, організаційної та іншої благодійної допомоги.

3. Від 5 травня 2008 року № 414/2008 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 21 квітня 2008 року “Про заходи щодо реалізації національної антикорупційної стратегії та інституційного забезпечення цілісної антикорупційної політики” [8]. Не забезпечено затвердження у двомісячний строк нової редакції Плану заходів щодо реалізації Концепції подолання корупції в Україні “На шляху до доброчесності” на період до 2010 року.

Президент України 7 липня 2008 року у відкритому листі до Прем'єр-міністра України висловив занепокоєння станом боротьби з корупцією. Він констатував “необґрунтовану бездіяльність Кабінету Міністрів України щодо створення дієвої системи запобігання корупції та розроблення комплексних заходів протидії цьому явищу”. Президент також запропонував Кабінету Міністрів України переглянути власні нормативно-правові акти, які встановлюють плату за послуги, що надаються органами державної влади та місцевого самоврядування. Цей лист залишився без відповіді, а завдання, визначені вищезазначеними Указами Президента України – невиконаними.

Такий стан виконання рішень РНБОУ України та Указів Президента України потребує жорсткого реагування, персональної відповідальності керівництва Кабінету

Міністрів України, посадових осіб Секретаріату Кабміну за невиконання поставлених завдань.

Отже, головною причиною відсутності якісних змін у протидії корупції є тривале зволікання Верховною Радою України з прийняттям важливих антикорупційних законів, а також законодавства, спрямованого на реформування державної служби та судової системи на засадах доброчесності, прозорості, професіоналізму.

З метою реалізації положень зазначених міжнародних правових актів, Президентом України ще 11 вересня 2006 року було внесено до Верховної Ради України проекти Законів України “Про засади запобігання та протидії корупції”, “Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо відповідальності за корупційні правопорушення”, “Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень”. Ці документи прийнято Верховною Радою України лише у першому читанні.

Через зволікання з прийняттям законів, запропонованих Президентом України, залишаються невиконаними міжнародні зобов'язання України щодо встановлення кримінальної відповідальності за корупцію для юридичних осіб, хабарництво осіб приватного сектора, торгівлю впливом. Нагальною проблемою залишається вдосконалення визначення поняття “корупція” з урахуванням міжнародних стандартів.

Не створені законодавчі передумови для прозорості та незалежної діяльності системи правосуддя, зниження рівня корупції у судовій сфері.

Президентом внесено на розгляд Верховної Ради України проекти Законів України “Про внесення змін до Закону України “Про судоустрій України” та “Про внесення змін до Закону України “Про статус суддів”, що спрямовані на вирішення існуючих проблем удосконалення судоустрою і статусу суддів та запобігання корупційних проявів. Ці законопроекти прийняті Верховною Радою України у першому читанні ще у квітні 2007 року.

Окрім цього, Президентом України на розгляд Парламенту подано проект Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про Вищу раду юстиції”, спрямований на вдосконалення засад формування її складу та підвищення вимог щодо членів ради. Однак, 4 вересня 2008 року зазначений законопроект було відхилено народними депутатами України.

Лише після тривалого тиску на Парламент з боку суспільства, міжнародних інституцій, особистого втручання Президента України, було прийнято Закон України “Про визнання таким, що втратив чинність, Закон України “Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти”. Цей акт створював системну кризу у сфері державних закупівель протягом 2005–2008 років та умови для паразитування на державних коштах корупційного клану.

Упродовж тривалого часу Парламент зволікає із втіленням ініціативи Президента України щодо скасування депутатської недоторканності, через начебто, “неконституційність” такого кроку.

Також слід зазначити, що у вересні 2008 року Конституційний Суд України дав позитивний висновок із приводу можливих змін до Основного Закону про обмеження недоторканності народних депутатів. Проект Закону України “Про внесення зміни до Конституції України” (щодо обмеження депутатської недоторканності) визнаний таким, що відповідає Конституції України.

Крім того, не вживається заходів, спрямованих на вдосконалення законодавства, які б дозволили спростити процедури проведення окремих слідчих дій щодо суддів. Як наслідок, виникають проблеми у притягненні їх до кримінальної відповідальності.

Так, Генеральною прокуратурою України розслідується кримінальна справа за обвинуваченням заступника голови одного з районних судів міста Одеси, яка, використовуючи владу та службові повноваження всупереч інтересам служби, шляхом підробки процесуальних документів незаконно визнала право власності на майно на суму 4 млн грн. Її вина повністю доведена матеріалами слідства. Однак, зловживаючи гарантіями недоторканості суддів, обвинувачена ухиляється від слідства, у зв'язку з чим Генеральною прокуратурою України порушено клопотання перед Верховною Радою України щодо її арешту, яке підтримане профільним комітетом та Головою Верховного Суду. Незважаючи на це, дотепер питання по суті не вирішено.

Отже, з метою виконання міжнародних зобов'язань та забезпечення доброчесності у сфері державної служби, на нашу думку, Україні необхідно прийняти низку законів, проекти яких знаходяться на розгляді Верховної Ради України. Це – проекти законів “Про державну службу” (нова редакція), “Про доброчесну поведінку осіб, уповноважених на виконання функцій держави”, “Про внесення змін до Закону України “Про службу в органах місцевого самоврядування”, “Про внесення змін до деяких Законів України (щодо надання статусу державних службовців медичним, педагогічним і науково-педагогічним працівникам). Відповідно, із наданням статусу державного службовця, на цих осіб поширюватимуться й обмеження щодо запобігання корупції.

Таким чином, можна зробити висновок, що в Україні питання законодавчого й інституційного забезпечення протидії корупції вирішуються не адекватно загрози поширення цього явища, що спричинено фактичною бездіяльністю Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України. Унаслідок цього залишаються неподоланими основні чинники загострення проблеми корупції, що потребує нагального прийняття рішень, спрямованих на оздоровлення ситуації.

У зв'язку з вищевикладеним, у рамках роботи Міжвідомчої робочої групи з питань протидії корупції слід продовжувати здійснювати практичні заходи щодо запобігання та боротьби з цим явищем. Особливу увагу необхідно приділяти подоланню корупційних ризиків у діяльності правоохоронних органів, покращенню підбору кадрів. Про актуальність цієї проблеми свідчить корупційний скандал у Державній митній службі України. На засіданні колегії служби 21 жовтня 2008 року директор Департаменту власної безпеки був звинувачений керівництвом однієї з митниць у створенні корупційної схеми і “кришуванні” контрабандного каналу у Південному регіоні.

Зважаючи на необхідність підвищення ефективності протидії корупції, що пов'язана з учиненням злочинів у сфері службової діяльності, слід вивчити питання щодо внесення змін до ст.112 КПК України в частині віднесення злочинів, пов'язаних з корупцією (перш за все, передбачених статтями 364-370, 375 КК України), до альтернативної підслідності та наділення органів Служби безпеки України повноваженнями щодо провадження досудового слідства у справах про вказані злочини.

З метою зниження ризиків корупції серед працівників оперативних підрозділів правоохоронних органів України треба упорядкувати діяльність “легендованих” підприємств, що створюються цими підрозділами для потреб боротьби з корупцією та організованою злочинністю, встановити належний контроль за їх діяльністю.

Слід поставити перед Кабінетом Міністрів України питання про введення підвищених ставок страхування життя працівників указаних підрозділів та соціальних гарантій для них.

*Список використаних джерел*



1. *Україна* посіла 134 місце в світі за рівнем корупції [Електронний ресурс] / Фонд Регіональних Ініціатив ГАРТ. Політичні новини. – 2008. – // <<http://www.gart.org.ua/>>.
2. *Концепція* подолання корупції на період до 2010 року “На шляху до доброчесності”: затв. Указом Президента України від 11 вересня 2006 року // Офіційний вісник України. – 2006. – № 37. – Ст. 2540.
3. *Бусол О.Ю.* Прозорість інформації як чинник запобігання корупції у державному секторі України // *Боротьба з організованою злочинністю (теорія і практика)*. – К., Міжвідомч. наук.–дослід. центр з проблем боротьби з орг. злоч., 2007. – № 17. – С. 145–155.
4. *Камлик М., Невмержицький Є.* Корупція в Україні. – К.: Знання, 1998. – 188 с.; *Організована злочинність в Україні* / М.І. Камлик, Б.В. Романюк, Я.Ю. Кондратьєв та ін. – К.: НАВСУ, 1999. – 124 с.; *Романюк Б.В.* Протидія корупційним проявам в Україні – нагальна потреба сьогодення // *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. – 2003. – № 7. – С. 5–13; *Романюк Б.В.* У боротьбі з організованою злочинністю та корупцією важливі конкретні дії // *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. – 2004. – № 9. – С. 18–33; *Мельник М.І.* Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії): Монографія – К.: Юрид. Думка, 2004. – 400 с.
5. *Максимов С.В.* Корупция. Закон. Ответственность. – М., 2000. – С. 241; *Волженкин Б.В.* Коррупция. – СПб., 1998. – С. 17.
6. *Указ* Президента України “Про Міжвідомчу робочу групу з питань протидії корупції від 17 квітня 2008 року № 370 // Офіційний вісник Президента України від 21.05.2008 – 2008 р. – № 18. – С. 16. – Ст. 565.
7. *Указ* Президента “Про деякі заходи щодо запобігання корупції в судах та правоохоронних органах” від 11 квітня 2008 року № 328 // Офіційний вісник Президента України від 21.04.2008 – 2008 р. – № 12. – С. 96. – Ст. 498.
8. *Указ* Президента “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 21 квітня 2008 року “Про заходи щодо реалізації національної антикорупційної стратегії та інституційного забезпечення цілісної антикорупційної політики” від 5 травня 2008 року № 414 // Офіційний вісник Президента України від 21.05.2008 – 2008 р. – № 18. – С. 84. – Ст. 598.
9. *Указ* Президента “Про деякі заходи щодо вдосконалення формування та реалізації державної антикорупційної політики” від 01 лютого 2008 року № 80 // Офіційний вісник Президента України від 21.02.2008 – 2008 р. – № 5. – С. 12. – Ст. 184.
10. *Постанова* Кабінету Міністрів України “Деякі питання реалізації державної антикорупційної політики” від 4 червня 2008 року № 532 // Офіційний вісник України від 20.06.2008 – 2008 р. – № 42. – С. 15. – Ст. 1397, код акту 43302/2008.
11. *Закон* України “Про боротьбу з корупцією”// Відомості Верховної Ради України – 1995. – № 34. – Ст. 266.

*On the basis of statistical information of law enforcement bodies, analysis of normative legal base of fight against corruption and the steps in realization of national strategy of counteraction corruption made by President of Ukraine and his institutional providing the main means of realization of anticorruption policy in Ukraine are determined in the article, in particular the main directions of the Interagency working group on the questions of counteraction corruption.*